

Nr 3

Utlåtande i anledning av motioner om åtgärder för att stimulera gåvor till religiösa m. fl. ändamål.

I de likalydande, till allmänna beredningsutskottet hänvisade motionerna I: 245 av herr *Thorsten Larsson* och herr *Ernst Olsson* samt II: 281 av herrar *Johansson* i Skärstad och *Boo* hemställes, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning av möjligheterna att stimulera enskilda personer att lämna bidrag och gåvor till religiösa och ideella organisationer samt hjälporgan för insatser på humanitära, allmännyttiga och vetenskapliga områden i enlighet med vad i motionerna anförts.

Motionärerna framhåller, att de religiösa och ideella organisationerna för sin ekonomi huvudsakligen måste lita till bidrag från enskilda personer. Ehuru stora belopp kommer in denna väg har organisationernas ekonomiska situation under senare år alltmer försämrats till följd av de nya krav som vuxit fram.

Även för vetenskapligt arbete, undervisning, humanitära ändamål och kulturminnesvård ställer enskilda personer medel till förfogande.

Motionärerna erinrar om att riksdagen vid olika tillfällen beviljat anslag som inom vissa ramar avsetts utgå i relation till de belopp som kunnat insamlas genom gåvor för främjande av cancerforskning och till insamlingarna »Sverige hjälper». Enligt motionärernas mening finns det anledning tillämpa denna metod i ökad omfattning för stimulans av gåvor till organisationer, vetenskap, undervisning och kultur, varvid det — anför motionärerna — synes realistiskt att staten ger ett stöd motsvarande 10 procent av de genom gåvor och bidrag inkomna beloppen. Motionärerna föreslår utredning för utformande av regler för ett sådant stöd.

Tidigare behandling

Frågan om möjligheten att stimulera enskilda personer att lämna gåvor till religiösa m. fl. ändamål har behandlats av allmänna beredningsutskottet vid 1961, 1962, 1963 och 1964 års riksdagar.

I sitt utlåtande nr 13 år 1961 uttalade utskottet:

Enligt utskottets mening gör sig betänkligheter gällande beträffande det av motionärerna förordade systemet att staten skulle tillskjuta belopp, motsvarande dem som av enskilda personer skänks till religiösa, humanitära och vetenskapliga ändamål eller till undervisning och kulturminnesvård. Även om, såsom motionärerna förutsatt, statens insats skulle maximeras till ett

Bihang till riksdagens protokoll 1969. 11 saml. Nr 3

visst belopp för varje donation eller penninggåva, skulle det knappast vara möjligt att överblicka omfattningen av de förpliktelser staten härigenom skulle påtaga sig bl. a. därför att avgränsningen av de ändamål och organisationer m. fl., som på detta sätt skulle erhålla stöd, skulle stöta på avsevärda svårigheter. Man bör heller icke bortse ifrån att det i motionerna föreslagna systemet skulle kunna innebära att prövningen av frågor om anslag, vilkas belopp överstege kostnaderna för skattefrihet, i motsvarande fall undandroges riksdagen.

Utskottet finner sålunda statligt stöd till de i motionerna avsedda ändamålen icke böra lämnas enligt det av motionärerna framlagda förslaget. Frågor härom bör prövas i hittills gällande ordning.

Utskottet avstyrkte motionerna som lämnades utan åtgärd av riksdagen.

Vid 1962 års riksdag behandlade utskottet dels motioner med samma yrkande som föregående år, dels motioner med yrkanden om avdrag vid inkomsttaxering för gåvor till allmännyttiga ändamål och om andra former av stimulans åt sådan verksamhet. Utskottet uttalade beträffande åtgärder över huvud taget för att stimulera lämnandet av gåvor till allmännyttiga ändamål följande i sitt utlåtande nr 2 år 1962.

Utskottet finner självfallet det arbete som nu utföres av många enskilda organisationer för främjande av de syften motionärerna vill tillgodose mycket värdefullt. Statsmakterna har också i många fall lämnat och lämnar stöd i olika former åt det frivilliga arbetet för religiösa, humanitära, kulturella, vetenskapliga och därmed jämförliga ändamål — även i sådana former som bidragit till att uppmuntra den enskilda offerviljan. Frågor härom har emellertid bedömts från fall till fall med beaktande av föreliggande, särskilda omständigheter. Åtgärder av denna art kräver vidare självfallet en noggrann budgetteknisk prövning och en avvägning mot andra, angelägna behov som skall tillgodoses över budgeten. Utskottet finner för sin del lämpligt att intresset av åtgärder i motionernas anda även i fortsättningen får tillvaratas genom att konkreta förslag prövas i sedvanliga former. Någon utredning beträffande sådana, mera generellt syftande åtgärder, som motionärerna synes avse, finner utskottet icke motiverad.

Motionerna avstyrktes och lämnades av riksdagen utan åtgärd.

I sina utlåtanden vid 1963 och 1964 års riksdagar hänvisade utskottet till utlåtandena åren 1961 och 1962 och fann inte omständigheter föreligga som föranledde ett ändrat ståndpunktstagande. Motionerna avstyrktes och lämnades utan åtgärd av riksdagen.

Riksdagen har härjämte vid ett stort antal tillfällen behandlat frågor om avdragsrätt vid inkomsttaxeringen för gåvor till allmännyttiga ändamål. Sådana medgivanden har gjorts vid 1938, 1939, 1941 och 1942 års riksdagar för gåvor till luftvärnet och sjövärnsskåren samt vid 1943 års riksdag för gåvor om minst 1 000 kronor till internationellt hjälparbete för lindrande av nöd bland civilbefolkningen i krigshärjade länder. I övrigt har sådana förslag avvisats av riksdagen (bevillningsutskottets utlåtanden 13/1961, 28/

1964, 11/1965, 5/1966, 27/1967 och 29/1968). Även vid årets riksdag har motioner med sådant yrkande väckts.

Utskottet

I motionerna föreslås att staten till stimulans av gåvor till allmännyttiga ändamål skulle ge ett stöd motsvarande tio procent av givna belopp.

Frågor om olika möjligheter att stimulera sådan verksamhet har vid upprepade tillfällen behandlats av riksdagen. Endast vid få tillfällen — till främjande av cancerforskning och i samband med insamlingen »Sverige hjälper» — har statliga anslag beviljats. I övrigt har framlagda förslag avslagits av riksdagen bl. a. med hänsyn till svårigheterna att överblicka omfattningen av de förpliktelser staten därigenom skulle påtaga sig.

Det i motionerna framlagda förslaget om statligt stöd för stimulans av gåvor till allmännyttiga ändamål är nytt endast i fråga om stödets storlek. Vid tidigare tillfällen har förslagen avsett ett stöd motsvarande det givna beloppet medan det nu föreslås ett stöd uppgående till tio procent.

De skäl som utskottet tidigare anfört mot ett sådant stöd gäller alltjämt. Utskottet anser att varje bidrag från staten kräver en ingående och noggrann prövning som inte skulle kunna genomföras med ett sådant generellt ekonomiskt stöd som motionärerna föreslagit. Det är enligt utskottets mening ej heller lämpligt att statliga bidrag till sådana allmännyttiga ändamål sätts i relation till gåvobeloppens storlek utan de bör bedömas efter andra grunder.

Utskottet anser därför inte skäl föreligga att tillsätta den begärda utredningen utan hemställer,

att de likalydande motionerna I: 245 och II: 281 icke föranleder någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 11 februari 1969

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

NANCY ERIKSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Möller (s), Hedlund (s), Eric Peterson (fp)*, Helge Karlsson (s), Kilsmo (fp), fröken Stenberg (m), herrar Ernst Olsson (cp), Nyquist (s)*, Ove Karlsson (s)*, Blomquist (m) och fröken Pehrsson (cp);

från andra kammaren: fru Eriksson i Stockholm (s), herrar Haglund (s), Nilsson i Bästekille (m)*, Gustafsson i Uddevalla (s)*, fru Ekroth (s), herrar Johansson i Simrishamn (s)*, Andersson i Örebro (fp), Göransson (s)*, Johansson i Växjö (cp), Green (s)* och fru Fränkel (fp).

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herr *Ernst Olsson* (cp), fröken *Pehrsson* (cp) och herr *Johansson* i Växjö (cp), vilka ansett att utskottets utlåtande fr. o. m. det avsnitt, som börjar med orden »Frågor om olika möjligheter» samt utskottets hemställan bort lyda:

»Frågor om olika möjligheter att stimulera sådan verksamhet har vid flera tillfällen behandlats av riksdagen. Några gånger — till främjande av cancerforskning och i samband med insamlingen »Sverige hjälper» — har statliga anslag beviljats. Erfarenheterna av metoden har varit goda, och det finns enligt utskottets uppfattning anledning att pröva den på nytt och utvidga användningsområdet.

Enskilda personers bidrag till vetenskapligt arbete, undervisning, humanitära ändamål och kulturminnesvård har mycket positiva effekter. Det föreligger starka skäl för samhället att stimulera till enskilda gåvor och bidrag. Det synes vara realistiskt att staten tillskjuter en summa motsvarande 10 procent av de insamlade medlen. De religiösa och ideella organisationernas möjligheter att möta det moderna samhällets krav på ekonomiska resurser skulle kraftigt förbättras om det föreslagna stödet infördes.

Utskottet anser därför att skäl föreligger att tillsätta den begärda utredningen och hemställer,

att riksdagen med bifall till motionerna I: 245 och II: 281 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning av möjligheterna att stimulera enskilda personer att lämna bidrag och gåvor till religiösa och ideella organisationer samt hjälporgan för insatser på humanitära, allmännyttiga och vetenskapliga områden i enlighet med vad i motionerna anförts.»

Särskilt yttrande

av herrar *Eric Peterson* (fp), *Kilsmo* (fp), fröken *Stenberg* (m), herrar *Blomquist* (m), *Nilsson* i Bästekille (m), fru *Frænkel* (fp) och herr *Andersson* i Örebro (fp).

Vi kan helt instämma i motionernas påpekande, att enskilda människor på olika sätt kan behöva stimuleras till offer för att lindra nöden både i Sverige och i världen i övrigt, ty staten ensam räcker inte till och når inte ut till alla behövande. Men vi måste instämma i utskottets utlåtande, där det heter:

»Utskottet anser, att varje bidrag från statens sida kräver en ingående och noggrann prövning.»

Det är högst sannolikt, att den väg, som föreslås i motionerna, inte är

framkomlig, emedan den fordrar en alltför stor och invecklad apparat för att pröva att gåvor från 10 000-tals givare kommit till användning för det uppgivna syftet.

En bättre väg för statens medverkan till att stimulera villigheten hos den enskilde att med gåvor lindra nöd och befrämja behjärtansvärda ändamål är angiven i andra förslag, som riksdagen kommer att få ta ställning till och som behandlas i ett annat utskott.